

ЩОДО САМІТУ ЧОТИРИСТОРОННЬОГО ДІАЛОГУ З БЕЗПЕКИ (QUAD)

В. В. Орлик, к.і.н., головний консультант відділу зовнішньої політики центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

24 вересня ц.р. відбувся саміт учасників Чотиристороннього діалогу з безпеки (QUAD) за участю лідерів США, Індії, Австралії та Японії. Перша персональна зустріч глав держав об'єднання тривала близько двох годин і завершилася підписанням спільної заяви¹, де відображено пріоритети співробітництва в Індо-Тихоокеанському регіоні (ІТР).

Йдеться, насамперед про спільне бачення напрямів реакції на глобальні виклики: протидія кліматичній кризі, управління впровадженням нових технологій включаючи 5G, забезпечення стійкого розвитку (та його фінансування) з наголосом на інфраструктурних проектах. Заявлені успіхи спільних зусиль сторін у боротьбі з пандемією COVID-19 мають легітимувати лідерські позиції учасників QUAD у формуванні нових регіональних, а виходячи зі значення ІТР, по суті глобальних правил. З питань регіональної безпеки сторони виходять з необхідності захисту «базованого на нормах світового порядку» лідерські позиції у якому посідає США.

Заплановані щорічні зустрічі лідерів держав та міністрів закордонних справ QUAD, а також «регулярні зустрічі» інших високопосадовців.

Реакція Китаю та Росії

Представники Китаю різко розкритикували переговори QUAD, заявивши, що *механізми регіонального співробітництва не повинні спрямовуватися проти третіх країн* і підривати їхні інтереси. Представник МЗС КНР Чжао Ліцзянь назвав QUAD «закритою клікою, діяльність якої приречена на провал», закликав держави-учасниці відмовитися «від застарілого менталітету гри з нульовою сумою та

¹ Joint Statement from Quad Leaders, September 24, 2021 <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/24/joint-statement-from-quad-leaders/>

вужьколого геополітичного сприйняття» та заявив, що «зустріч суперечить віянням часу і сподіванням країн регіону. Вона не знайде підтримки і приречена на невдачу».

Позиція РФ щодо нового об'єднання не менш критична. Вищі посадовці оцінюють його як «новий військово-політичний блок з вираженим проамериканським характером... *прообраз азійського аналогу НАТО*... для проведення антикитайської та антиросійської політики» (секретар Ради безпеки РФ Н.Патрушев²). Особливе занепокоєння російської сторони викликає формування Сполученими Штатами мережі нових структур, які, на відміну від АСЕАН, на яку Москва і Пекін мають відчутний вплив, не є інклюзивними.

«Конкуренція» з AUKUS

Офіційно в рамках саміту не піднімалося питання створення нового партнерства у сфері безпеки Австралії, Великої Британії та США (*AUKUS*). Напередодні зустрічі неназвані джерела в адміністрації США заявили, що QUAD це окрема група, яка немає нічого спільного із нещодавно створеним AUKUS, і є неформальним об'єднанням, де не вирішуватимуться «проблеми безпеки»³.

Разом з тим, прем'єр-міністр Австралії Скотт Моррісон напередодні саміту зустрівся з індійським прем'єр-міністром Нарендра Моді, і запевнив, що індійський та японський колеги «розуміють необхідність позитивного вкладу AUKUS в регіональну стабільність». С.Моррісон також зазначив, що австралійська програма військового переоснащення і *створення атомного підводного флоту* викликала «великий інтерес у партнерів в Індії».

Балансування зростаючої потуги

Попри відсутності згадки про Китай, очевидним лейтмотивом зустрічі лідерів держав-учасниць QUAD залишається *стримування КНР в Індо-Тихоокеанському регіоні*. Попри деякі застереження, більшість держав ІТР розглядають кроки США у регіоні як необхідну відповідь на стрімке нарощування воєнного потенціалу Китаю.

Саме з точки зору протидії китайському впливу варто розглядати заклики щодо дотримання заснованого на нормах міжнародного порядку у Східнокитайському та Південнокитайському морях, акваторію яких Китай розглядає як зону свого ексклюзивного впливу.

Цим же цілям слугуватиме активізація т.зв. «*вакциної дипломатії*», що має на меті не лише розширення виробництва на потужностях американського союзника – Індії, а й ліквідацію фактично монопольного становища китайських виробників лікарських засобів у регіоні.

² «Аргументи і факти», 21.09.2021

https://aif.ru/politics/russia/cepная_reakciya_haos_nikolay_patrushev_o_chuzhdyh_rossii_soyuzah_i_cennostyah

³ <https://www.reuters.com/world/quad-leaders-deliver-vaccines-infrastructure-tech-us-official-2021-09-23/>

Важливим рішенням Чотиристороннього діалогу є запуск спільної **ініціативи з виявлення потенціалу, вразливостей та зміцнення безпеки ланцюжків поставок напівпровідників** та їхніх життєво важливих компонентів. Китай стає дедалі серйознішим конкурентом для лідерів ринку (США, Південна Корея, Японія, Тайвань). Згідно прогнозів до 2030 р., 80% світового виробництва напівпровідників зосередиться в Азії, що за кризових умов загрожуватиме зривом поставок і дефіцитом критично важливих складових.

Беручи до уваги паралельний розвиток інших регіональних «трикутників взаємодії» типу Індія-Індонезія-Австралія, Індія-Австралія-Японія, Індія-Австралія-Франція з метою зміцнення регіональної безпекової архітектури, можна констатувати **зростання впливу Індії не лише в Південній Азії, але і в усьому ІТР.**

Одним з дипломатичних шляхів збереження впливу у регіоні РФ і КНР може стати **боротьба за збереження центральної ролі АСЕАН** у регіональних процесах та залучення організації до протидії іншим регіональним ініціативам.